

שבט התש"ע

בס"ד

"לא תגנוב" – מאת כל איש אשר ידבנו ליבו" לפרשת משפטים (ע"פ שעור מאת הרב מרדכי אלון)

אך טרם ניגש לעסוק בלאו זה ספציפית, נראה נא את מבנה עשרת הדברות ונעמידם בזה כנגד זה.

רש"י על הפסוק בשיר השירים: "שני שדייך כשני עפרים תאומי צביה", מעלה הקבלה פנימית בין שני הלוחות.

נעיר כי מקובל מאוד לערוך חלוקה אנכית בין הלוח הימני, שכולו, להוציא מצווה אחת, עניינו בין אדם למקום, [כשעל חריגה של מצווה זו של 'כבד את אביך ואת אמך', נזקקים הפרשנים ואין כאן מקום להרחיב], לבין הלוח השמאלי, שכולו עוסק במצוות שבין אדם לחברו.

רש"י מעלה הקבלה מסוג אחר, הקבלה מאוזנת, בהתאמת כל דיבר שבלוח הימני לדיבר שבלוח השמאלי, כגון "אנכי ה' אלוקיך" ל"לא תרצח", כשהתכלית היא, לברר את הזיקה המשותפת הפנימית שבין השניים.

וכדבריו:

1. רש"י על שיר השירים ד', ה'

דבר אחר, 'שני שדייך': על שם הלוחות, 'תאומי צביה' שהם מכוונות במידה אחת וחמשה דברות על זו וחמשה על זו מכוונין דבור כנגד דבור.

ומכאן בא רש"י ומתחיל לפרט:

'אנכי' כנגד 'לא תרצח', שהרוצח ממעט את דמות הקב"ה.

האדם, כמובא בריש חומש בראשית, בצלם אלוקים נעשה, ועל כן: "שופך דם האדם באדם דמו יישפך כי בצלם אלוקים עשה את האדם", וזה הנוטל את חיי חברו ממעט את הופעתו של הקב"ה עלי אדמות.

ומכאן לזוג השני:

'לא יהיה' כנגד 'לא תנאף', שהזונה אחר עבודה זרה, דרך אישה המנאפת תחת אישה תיקח זרים.

היסוד העולה מכאן הוא עצום.

הבסיס הנפשי המאפשר את קלקול העבודה-זרה והניאוף חד הוא, חוסר יציבות של נאמנות.

הנואף מחפש את הזר, כמי שעובד עבודה זרה, הכורת את הקשר בין אדם לאלוקיו.

פרשתנו, פרשת משפטים, פותחת ב"ואלה המשפטים", וא"י החיבור נמצאת בראשה, והיא בבחינת חיבור לפרשת יתרו.

בקצרה נאמר כי תוכן החיבור שבין שתי פרשות אלו, הוא למעשה החיבור בין ההופעה השמיימית שבפרשת יתרו, בגילוי ה' על הר סיני, לכל פרטי הדינים המעשיים ובהתפרטותם שבפרשת משפטים.

הללו מהווים חטיבה אחת, שכן הגודל מופיע בכל ההלכות הקטנות, ואין תורת ישראל דבר שמיימי, שאין לו דבר וחצי דבר, עם התמודדות היום-יום.

ואכן, בסופה של פרשת משפטים, מופיעה הקריאה הידועה של ישראל: "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע".

רש"י במקום כבר מעיר, כי מקומה של פרשה זו, הוא לאחר מתן תורה, אך מפאת כי "אין מוקדם ומאוחר בתורה", נקבעה היכן שנקבעה.

אך היא הנותנת, מכיוון שאין מוקדם ומאוחר בתורה – יש עלינו להבין מדוע נקבעה אותה פרשה שמקומה אמור להיות בפרשת יתרו – בסופה של פרשת משפטים.

דומה שזהו היסוד שהעלינו בראש דברינו, הקריאה הגדולה של ישראל "נעשה ונשמע" – היא על כלל התורה בשתי הופעותיה:

זו השמיימית, העליונה, שבפרשת יתרו, וזו המתפלשת במבואות העולם הזה, שבפרשת משפטים.

שני אלו מהווים את שני הצדדים של מטבע הנצח האחד, של תורת ה'.

סכנת הסכנות היא שמעמד הר סיני יכול להיתפס או להתפרש כמאורע של נסיקה שמיימית חד-פעמית, מעין אירוע או event בלע"ז, או אז, כל הגודל, כל אותה נסיקה שמיימית – אין לה דבר עם העולם.

זהו תוכנה של האזהרה שלא לשכוח את מעמד הר סיני.

השכחה לא תתפרש רק כשכחת מאורע היסטורי, כי אם גם ראייתו כמאורע חריג, שהוא לא רלוונטי, מצד גובהו ועליונותו, לחיי היום-יום האפוריים.

ומכאן נבקש אנו לעמוד על יסוד שיקבע בעשרת הדברות, יישנה בפרשת משפטים, ויישמש בפרשת תרומה, האיסור של 'לא לגנוב', על הופעותיו השונות.

הזוג השלישי הוא "לא תשא" ו"לא תגנוב", והקשר:

"לא תשא" כנגד 'לא תגנוב', שהגנב סופו להישבע לשקר.

כאן, למרות שהקשר מובן, אך בשונה מהשניים הקודמים שהקשר נראה פנימי בין הזוג, הרי שבקשר שלפנינו יש מימד חיצוני יותר.

מובן כיצד איסור גניבה יכול לדרדר את הגנב לשקר, אך לא ברור, כיצד אם בכלל ישנה זיקה פנימית בין איסור שבועת שקר או שווא, לבין האיסור לגנוב.

וזוהי הנקודה שמבקשים אנו לתת עליה את הדעת.

אך מכל מקום נסיים את דברי רש"י:

"זכור" כנגד 'לא תענה', שהמחלל את השבת מעיד שקר בבוראו, לומר שלא שבת במעשה בראשית".

היסוד העולה מכאן הוא מדהים – אי השביתה ממלאכה כמוה כהעדאה של עדות שקר, כהעדאה שהקב"ה לא שבת, כביכול, וממילא כפירה בריבונותו.

ועל דרך החיוב:

שביתה כמוה כהודאה על ריבונותו של הקב"ה, על-ידי השביתה ביום בו הוא שבת מכל מלאכתו.

כשהזוג החותם:

'כבד את אביך', כנגד 'לא תחמוד', שהחומד סופו להוליד בן שמקלה אותו ומכבד למי שאינו אביו.

גם כאן נראה שהקשר הוא יותר סיבת-חיצוני, מאשר מהותי-פנימי, אך לא כך.

כשאדם חומד את אשת רעהו – הוא מפסיק להיות עסוק באשתו, ועתה הוא יוצר אי-בהירות בין הבנים לאבותיהם.

כשמאי-בהירות שכזו מתפתח הבסיס הקלוקל של אי כיבוד אב ואם, שכן הזיקה הפנימית נשחיתה.

הנה כי כן, דברי רש"י אלו מתארים את הקשר העמוק, את הבסיס המשותף שבין המצוות שבין אדם למקום, לבין המצוות שבין אדם לחברו.

בשיר השירים נמשלו הלוחות לשדיים המניקות חלב, שכן חלב אם הוא חומר התזונה הטוב ביותר, והוא הדין לנידון דיין.

זיקת החיים שלנו מאותה תורה מקבלת שני פנים, אך למעשה שני פנים אלו הם של אותו מטבע.

נעיר כי על כל זוג מהזוגות דלעיל ניתן להרחיב את הדיבור רבות, אך כאמור נבקש אנו לעסוק בצמד, הקושר את "לא תשא" ל"לא תגנוב", כשהדברים יובהרו בסופם, אך ראשית נלך נא קימעא קימעא בעניין שלפנינו.

ראש פרשתנו, משפטים, פותחת בדיני עבד עברי, אך כפי שניזכר, יש לפרשה זו קשר עמוק עם גנבה:

2. שמות כ"א – תחילת פרשת משפטים

(א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניך:

(ב) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם:

(ג) אם בגפו גבא בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו:

(ד) אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניו והוא יצא בגפו:

ואז נפגשים אנו עם אדם, המבכר את חיי העבדות על חיי החופש:

(ה) ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא יצא חפשי:

(ו) והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ויעבדו לעלם:

3. רש"י על שמות כ"א, ו'

העבדות "לעולם" היא עד היובל.

עבדו לעולם - עד היובל או אינו אלא לעולם (קידושין טו) כמשמעו. ת"ל (ויקרא כה) ואיש אל משפחתו תשובו מגיד שחמשי שנה קרויים עולם ולא שיהא עובדו כל חמשים שנה אלא עובדו עד היובל בין סמוך בין מופלג:

רציעת האזון מוסברת על פי ההסבר הידוע בת"ל, שאזון זו ששמעה בהר סיני "כי לי בני ישראל עבדים, והלכה וקנתה אדון לעצמה – תירצע".

ורצע אדניו את אזנו במרצע - ואם מוכר עצמו און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו תרצע.

ר"ש היה דורש מקרא זה כמין חומר (ר"ל קשר צרור מבושם שתולין בצואר לתכשיט) מה נשתנו דלת ומזוזה מכל כלים שבבית אמר הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם:

אך ישנו הסבר נוסף לרציעה זו, המובא במכילתא, גם הוא בנוי באותה תבנית, אלא ששם נאמר:

"אזון ששמעה בהר סיני "לא תגנוב" והלכה וגנבה – תירצע!"

ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף (מכילתא) אמר ר' יוחנן בן זכאי און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלכה וגנבה - תרצע.

ואכן כל פרשיה זו של עבד עברי שלפנינו עוסקת במי "שבית-דין מכרוהו בגנבתו".

לאמר, בפנינו יש אדם שגנב ועליו להשיב את הגנבה בתוספת 'כפל', ואין ידו משגת.

או אז בית-דין "מוכרים אותו", במשמע:

קושרים אותו להתחייבות ארוכת טווח, באמצעותה ישיב את חובו.

בימינו מקובל לכלוא אדם שכזה, ובמובן פשוט בעונש שכזה יש עונש גם למשפחתו של הגנב, הגם שהחוב לא משולם.

הקב"ה אינו נזקק חלילה לכל בריה, כל שהוא רוצה שהנתינה תהיה נתינת אמת, נתינה של את ששלך ולא את של אחרים ולא את הגנוב וכו'.

ומכאן נרחיב עוד בעניין הגניבה. סתם מושג הגניבה נתפס אצלנו כגניבת ממון, אך האמת כי ישנם ג' סוגי גניבות.

יש זה הגונב נפשות, או בלשון ימינו – הסותר בבני אדם. דינו של גנב שכזה הוא לשלם בנפשו – דינו מוות. [זהו "לא תגנוב" שבלוחות, העוסק בגניבת נפשות ולא בגניבת ממון].

הגנב השני, שבו למעשה דנה פרשת משפטים, הוא זה הגונב ממון, ועונשו אף הוא בממון, הוא משלם כפל.

אך ישנו גנב שלישי, שלעיתים איש לא מודע לגניבתו, וזהו הגונב דעת הבריות.

נעיר, כי לרבים נתפס המושג של גניבת דעת כדרך התנהגות מוסרית בלתי ראויה.

אך למעשה זוהי דרך התנהגות האסורה הלכתית, ועל-פי חלק מן הראשונים יש בה צד של איסור דאורייתא.

כאמור על אף שהגונב נפשות הוא החמור בעונשו, הרי כשתז"ל דיברו על הגנבים השונים, הראשון שהם מזכירים, ומשמע שבו יש את עיקר הקלקול, הוא גונב דעת.

וזה לשונם בתוספתא במסכת בבא-קמא:

8. תוספתא במסכת בבא-קמא
 "שבעה גנבים הן, הראשון שבכולם גונב דעת הבריות, והמסרב בחברו לאורחו ואין בליבו לקרותו, והמרבה לו בתקרובת ויודע לו שאינו מקבל..."

במשמע, שאחד מהפנים של גניבת דעת הוא זה: "המפציר (מסרבה) בחברו" שמארח אצלו בידיעה שחברו לא יכול, או "המרבה לו תקרובת" = כיבוד, ויודע שחברו איננו מקבל.

כל אלו יוצרים את האשליה אצל הזולת, שהלה באמת חפץ להטיב להם, וייתכן מאוד כי הדבר מביא אותם להודות לידים "הנדיב", אך למעשה הם נפלו קורבן למניפולציה, שבה המטיב מבקש את טובת עצמו על גבם.

גניבה זו היא כה חריפה, שחז"ל ממשיכים בתוסי ומתבטאים עליה כך:

ולא עוד אלא שמעלין עליו
שאילו היה יכול לגנוב דעת העליונה היה גונב,
שכל הגונב דעת הבריות נקרא גנב,
שנאמר ויגנוב אבשלום את לב אנשי ישראל.

הדבר מזכיר לנו את דברי לבן ליעקב, עת זה האחרון נס מפניו, שם לבן, בצביעות בלתי מבוטלת אומר:

9. בראשית לא כו-כז
 "ויאמר לבן ליעקב מה עשית ותגנוב את לבבי ותנהג את בנותיי כשבויות חרב:
 למה נחבת לברוח ותגנוב אותי..."

אך בדין התורה בית-דין מעבירים את הגנב "סדרת חינוך" על אחריותו כלפי החברה, כלפי זה שגנב ממנו וכלפי עצמו.

כאמור אלו דברי רש"י בראש פרשתנו, הקובע קצרות וברורות:

4. רש"י על שמות פרק כא פסוק ב
 כי תקנה - מיד ב"ד שמכרוהו בגנבתו כמו שנא' (שמות כב) אם אין לו ונמכר בגנבתו.

הנה כי כן, העולה בידינו שפרשת משפטים הבאה לה לאחר עשרת הדברות פותחת בגנב, או ליתר דיוק בדרך שיקומו של הגנב, עובדה שניתן עליה את הלב.

גם פרשת תרומה, המתארת את ראשית בניית המשכן, מתחילה בהדגשה מסוימת של הזהירות מגניבה, שכן על הפסוק:

5. שמות כ"ה – תחילת פרשת תרומה
 (ב) דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹא תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:

דרשו חז"ל: "לא מן הגזול ולא מן העשוק ולא מן הגנוב".

הזוהר הקדוש על פרשת ויקהל, קושר גם הוא בדרך יפהפיה את הקמת המשכן עם הזהירות מעירוב יסודות שליליים, כגניבה וגזל.

הזוה"ק מחל בדרישת הפסוק מישעיהו:

6. ישעיהו נ"ח
 "הלא פרוס לרעב לחמד".

או אז מחדש הוא כך:

7. הזוהר הקדוש על פרשת ויקהל
 לחמד – לחם לא כתיב אלא לחמד.
 ההוא דילך מממונך ולא דגזילו ולא דעשק ולא דגנבה.

הזוהר מדייק בלשון הפסוק בישעיהו: "הלא פרוס לרעב לחמד" –

'לחם' לא כתיב (נאמר) אלא 'לחמד', במשמע שאותו לחם הניתן לעני, או צדקה המוענקת לדל, צריכה להיות של הנותן אותה,

"ולא דגזילו ולא דעושק ולא דגניבה"
 [ולא של גזל ולא של עושק ולא של גנבה]:

דאי הכי לאו זכותא הוא אלא ווי ליה דאתי לאדכרתא חובוי

שאם לא כן, ואותה צדקה היא גזולה או גנובה, "ווי ליה דאתי לאדכרתא חובוי",

לאמר – 'אוי לו לאותו אדם שהיא (הצדקה) מזכירה את חובותיו'.

ומכאן בא הזוהר ומדמה את האמור במשכן:

כגוונא דא, (כעין זה):

קחו מאיתכם תרומה, לארמא ממה דילכוון
ולא מעושק ולא מגזל ולא מגנבה.

(= 'קחו מאיתכם תרומה, להרים ממה שלכם, ולא מעושק ולא מגזל ולא מגניבה'.)

כמו שלעני נדרש האדם לתת את מה ששלו, אך ורק את מה שבאמת שלו, קל וחומר בנתינה כלפי שמיא.

חייב האדם להשחית את המטבע הזו בכדי שלא יבואו לטעות בה בני אדם, וכלשונו:

13. הרמב"ם בפירושו על מסכת כלים

אינו מותר לאדם שיקיים דינר או מעה יחסר ממנו השתות, אלא שיחתוך אותו, כל שכן שלא ישתמש בה או יטעה בה את העובד כוכבים.

שוב ההדגשה כי אין להטעות עכו"ם.

וכאן שב וחוזר הרמב"ם ומדגיש את האיסור בהטעיית גוי, מה שנראה לגיטימי אצל ההמון ואף אצל חלק מה"חידים" (מתלמידי החכמים):

וזה אשר ידמו המון האנשים וקצת מהיחידים

שזאת ההטעאה מותרת עם עובד כוכבים היא טעות ודעת בלתי אמיתי.

ובא הרמב"ם ופורט דבריו:

אמר הי"ת בדין קנינו במוכר עצמו לעובד כוכבים

או לעבודת כוכבים עצמה כמו שבא בפ"י אמרו "וחשב עם קונהו",

ואמרו ז"ל יכול יגלום עליו, תלמוד לומר וחשב, ידקדק עמו בחשבון, וענין יגלום יערים עליו ויטעהו, ואמרו: אם-כן דיברה תורה בעובד כוכבים שתחת ידך, קל וחומר בעובד כוכבים שאינו תחת ידך, אם החמירה תורה על גזלו של עובד כוכבים קל וחומר על גזלו של ישראל.

כשכללם של דברים הוא זה:

וכן אינו מותר הבדוי והתחבולה ומיני הרמאות והאונאות והעקיפים על העובד כוכבים.

אמרו: אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים

וכל שכן בדבר שיוכל לבוא לידי חילול ה'".

והנימוק לכל זאת:

שזהו חטא גדול והגעה לאדם תכונות רעות

ואלו הרעות כולן אשר ביאר הש"י שהוא יתעב אותם ויתעב עושים, אמר 'כי תועבת ה' אלוהיך כל עושה אלה, כל עושה עול'.

במילים פשוטות – כל הרמאויות וגניבות הדעת הורסות את האדם עצמו, את זה העושה אותן.

בגניבת דעת נותן האדם לחברו את התחושה, שהוא מעניין אותן, ובעצם מה שמעניין אותו זה לא חברו אלא הוא עצמו.

וברגע שהאינטרס הוא "אני", ממילא אין "הוא" (כשהכוונה לקב"ה) ואין "אתה" (כשהכוונה לחברו).

גונב הדעת נותן לחברו כיבוד, בידיעה שחברו יסרב.

הוא נותן לחברו את התחושה שהוא דואג לו, ויש עליו להודות לו, אך באמת דואג הוא רק לעצמו.

רעיון הגניבה במהותו הוא חד – הוא מעלה על נס את הגנב, וקובע כי הגנב הוא חסר ישות, חסר ממשיות.

ורש"י במקום מעיר על הביטוי המשונה-משהו: "ותגנוב אותי", מפרש:

10. רש"י

ותגנוב אותי - ותגנוב את דעתי.

והדברים מתבררים להם ביתר שאת וביתר עוז, אכן זה הגונב את דעת חברו, כגונב אותו ממש, הוא משתמש בו כאמצעי לצרכיו שלו.

למעשה הביטוי "גונב דעת עליון" נאמר על קין, זה שהשיב לשאלת ה': "אי הבל אחיך", בתשובה "לא ידעתי, השומר אחי אנוכיי"?

11. בראשית פרק ד'

(ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי:

זה היורד לדיוטא כה נמוכה, אין לו סיכוי לעשות תשובה, שכן ה"נפח" שהוא אוחז מעצמו, מונע ממנו לתת דעת למעשיו.

שלא כבעולם המערבי, המקיים חלוקה ברורה בין גניבת ממון לגניבת דעת, הרי שתורת ישראל מעמידה ביתר שאת את חומרת גנב הדעת.

וכפי שכותב הנשר הגדול, הרמב"ם, בחיבורו:

12. הרמב"ם

אסור לאדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופתוי, ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב – אלא תוכו כברו, והעניין שבלב הוא הדבר שבפה. ואסור לגנוב דעת הבריות, ואפילו דעת הנוכרי.

גניבת דעת אסורה, גם את דעתו של הנוכרי, שכן אין זה משנה מי מושא הגניבה, הגונב עצמו מתקלקל ומתכלכל בה.

ואז בא לו פירוט:

כיצד? לא ימכור לנוכרי בשר נבלה במקום בשר שחוטה...

נוכרי מותר בבשר נבילה, ועל כן לכאורה אם אדם מוכר לו בשר בהמה נבלה ואומר לו שזה בהמה שחוטה הרי שהוא לא עשה בכך נזק.

אך למעשה זוהי גנבת דעת.

וכן על זו הדרך, מוסיף הרמב"ם דוגמאות נוספות: ולא יסרהב בחברו שיאכל אצלו והוא יודע שאינו אוכל, ולא ירבה לו בתקרובת והוא יודע שאינו מקבל, ולא יפתח לו חביות שהוא צריך לפתחן למכרן, כדי לפתותו שבשביל כבודו פתח, וכן כל כיוצא בו.

ואז בא הרמב"ם וחותרם לו:

ואפילו מילה אחת של פיתוי ושל גניבת דעת אסור, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות.

וכעין זאת כותב הרמב"ם בפירושו על מסכת כלים, שם עוסק הרמב"ם במטבע שנשחקה, ואינה מייצגת עוד את ערכה האמיתי.

או אז קובע הרמב"ם שאם שיעור השחיקה הוא מעבר לשישית מערכה [וכלשונו "שתות", מלשון שישית] הרי שאז

פרשת משפטים פותחת בגנב הנמכר בגניבתו.

גנב לעיתים מעדיף חיים נטולי עצמיות, הוא מעדיף להישאר עם אדונו ולא לזכות בחירותו שלו, כשכל אלו נמזגים בקריאה "קחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי".

הקריאה המהדהדת לתרומת אמת בכל דור, בנתינת העצמי, ולא לחיות תחת צל מסכות, מזיקות בראש ובראשונה לעוטה אותם.

זו קריאה שתלך ותהדהד לה דור אחרי דור, הקריאה לאנשי אמת.

אלו שיהיו בבחינת אנשים בעלי "שפת אמת, רוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות".

על-אף, כאמור, שיש הבדל בעוצמת החומרה, הרי שיסודם הוא אחד, וכפי שמעיר ר' עובדיה ספורנו על "לא תגנוב" שבעשרת הדברות:

14. הספורנו על "לא תגנוב" שבעשרת הדברות

"לא תגנוב – בכלל גנבה גניבת נפשות,

וגניבת ממון וגניבת דעת הבריות,

אף על פי שעיקר האזהרה על גנבת נפשות,

דבר הלמד מעניינו, כמו שלמדוהו ז"ל".

כל הגניבות הן מאותו עניין, מאותה מחיקה של האחר.

זהו הקשר הפנימי בין "לא תשא" ל"לא תגנוב", שפתחנו בו בראש דברינו.

"לא תשא" משמעותו האיסור לשאת את שם ה' לבטלה, לאמר – האיסור להישבע לשקר או לשווא.

בשימוש זה לוקח האדם את השם האלוקי לאינטרסים שלו, וזהו בדיוק עניינה של הגניבה שב"לא תגנוב", על צורותיה השונות.

"קחו מאיתכם תרומה", אומרת התורה לישראל: אין הקב"ה חפץ בהרבה.

אך הוא חפץ כי התרומה תבוא לה מהאדם, ממנו, מעצמיותו.

לא על חשבון האחר ולא על דריסת האחר.

בכל מקום שבו תובנה זו תהיה ברורה – הרי שהמקדש יהא מקום ההיוועדות של האינסוף עם הסוף.

אך אם חלילה דבר זה יישכח – או אז המקדש יהפוך למקום מסוכן מאוד, וכפי שביטא זאת רשב"י במדרש רבה:

15. רשב"י במדרש רבה

אמר רבי שמעון בן יוחאי: ג' כתרים הם:

כתר מלכות, וכתר כהונה וכתר תורה.

כתר מלכות זה השולחן דכתיב בו זר זהב סביב,

כתר כהונה זה המזבח דכתיב בו זר זהב סביב,

וכתר תורה זה הארון דכתיב בו זר זהב.

למה נכתבים זר ונקראים זר?

אלא לומר לך: **אם אדם זוכה נעשים לו זר ואם לאו – זר.**

זאת איפוא הסכנה שהזר יהפוך לזר, או אז הכהונה תהפוך למושא למקח וממכר, ותיעדר ממנה הקדושה העליונה הפנימית התמציתית שהכהונה היא שופר לה.